

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 49/2018-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. mája 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Ladislava Orosza a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní o prijatej sťažnosti obchodnej spoločnosti Bytový podnik mesta Košice, s. r. o., Južné nábrežie 13, Košice, zastúpenej advokátom JUDr. Vladimírom Kucharčíkom, Štefánikova 988/40, Košice, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 142/2017 zo 14. septembra 2017 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti Bytový podnik mesta Košice, s. r. o., Južné nábrežie 13, Košice, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 142/2017 zo 14. septembra 2017 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 142/2017 zo 14. septembra 2017 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý uhradiť obchodnej spoločnosti Bytový podnik mesta Košice, s. r. o., Južné nábrežie 13, Košice, trovy právneho zastúpenia v sume 312,34 € (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov) na účet právneho zástupcu JUDr. Vladimíra Kucharčíka, Štefánikova 988/40, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 49/2018-12 z 25. januára 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti Bytový podnik mesta Košice, s. r. o., Južné nábrežie 13, Košice (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 142/2017 zo 14. septembra 2017 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

2. Z obsahu podanej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa v konaní vedenom na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 36 C 163/2013 domáhal zaplatenia peňažnej sumy 6 292,13 € s prísl. proti odporcovi [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „odporca“). Sťažovateľ uviedol, že sa predmetným návrhom domáhal náhrady škody proti odporcovi podľa § 135a ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný

zákonník“), ktorá mala vzniknúť „... v dôsledku konania... odporcu, ktorým uprednostnil záujem iných osôb pred záujmom spoločnosti... ktorej bol konateľom.“. Okresný súd svojím rozsudkom č. k. 36 C 163/2013-92 z 20. januára 2015 žalobný návrh zamietol, keďže dospel k záveru, že sťažovateľ nepreukázal splnenie prvého predpokladu zodpovednosti za škodu, teda vznik škody (žalovaná pohľadávka zanikla), a to predovšetkým s ohľadom na závery, ku ktorým dospel okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Cb 17/2012, a s týmto skutkovým stavom sa súd prvej inštancie v danom prípade stotožnil a nepovažoval za potrebné v tejto veci vykonávať ďalšie dokazovanie. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) na odvolanie sťažovateľa rozsudkom č. k. 6 Co 300/2015-125 z 31. januára 2017 potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 36 C 163/2013-92 z 20. januára 2015 ako vecne správny a sťažovateľa zaviazal k náhrade trov odvolacieho konania. Najvyšší súd svojím uznesením č. k. 3 Cdo 142/2017 zo 14. septembra 2017 sťažovateľom podané dovolanie odmietol.

3. Následne podal sťažovateľ sťažnosť ústavnému súdu. Z obsahu podanej sťažnosti v spojení s obsahom ním podaného dovolania vyplýva, že hmotnoprávnou podstatou právnej veci sťažovateľa je postup odporcu, ktorý ako konateľ sťažovateľa v čase výkonu tejto funkcie po necelých dvoch mesiacoch od ustanovenia do tejto funkcie uzavrel 25. februára 2009 dodatok č. 3 k zmluve o nájme nebytových priestorov č. 11107000988/98 uzavretej 1. decembra 1998 (ďalej len „nájomná zmluva“) medzi sťažovateľom a nájomcom [REDACTED] (ďalej len „nájomca“), ktorým sa za sťažovateľa zaviazal, že investície vynaložené nájomcom v rokoch 1996 – 1997 v sume 6 292,13 € do zhodnotenia majetku mesta Košice budú započítané s nájomným. Nájomca, ktorý je zároveň aj otcom odporcu, teda nemusel na základe tohto dodatku zaplatiť sťažovateľovi ako prenajímateľovi na nájomnom za obdobie od marca 2009 do augusta 2011 sumu 6 292,13 €, v dôsledku čoho sťažovateľovi mala vzniknúť/vznikla škoda. Podľa sťažovateľa uzavretím dodatku č. 3 k nájomnej zmluve odporca zvýhodnil nájomcu, zhodou okolností ešte aj jeho rodinného príslušníka (otca), na úkor sťažovateľa, ktorého bol konateľom, čím došlo k porušeniu § 135a ods. 1 Obchodného zákonníka, v zmysle ktorého je konateľ povinný vykonávať svoju pôsobnosť s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov, pri výkone svojej pôsobnosti nesmie uprednostňovať svoje

záujmy, záujmy len niektorých spoločníkov alebo záujmy tretích osôb pred záujmami spoločnosti. Podstatou právneho posúdenia predmetnej právnej veci je skutočnosť, že odporca uzavretím dodatku č. 3 k nájomnej zmluve síce uzavrel platný právny úkon, čo vyplýva aj z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 9 Cb 17/2012, v ktorom okresný súd, vychádzajúc z podmienok § 580 a nasl. Obchodného zákonníka, potvrdil započítanie za platné, ale jednoznačne konal/mal konať v rozpore s § 135a Obchodného zákonníka tým, že takéto konanie bolo v rozpore s oprávnenými záujmami sťažovateľa ako prenajímateľa (strata budúceho nájmu) a v prospech záujmov tretej osoby nájomcu, ktorý je otcom odporcu.

4. Vychádzajúc z predostretých právnych a faktických okolností veci, sťažovateľ napadol potvrdzujúci rozsudok krajského súdu č. k. 6 Co 300/2015-125 z 31. januára 2017 dôvodmi dovolania, a to podľa § 420 písm. f), § 421 ods. 1 písm. a) a b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „Civilný sporový poriadok“ alebo „CSP“).

4.1 Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP sťažovateľ vymedzil tým, že *«... odvolací súd tak tvrdošijne trval na skutočnosti, že v inom občiansko-právnom konaní bola vyriešená údajne prejudiciálna otázka týkajúca sa tohto konania (pritom išlo o konanie týkajúce sa úplne iných účastníkov), že sa ďalej odmietol zaoberať konaním žalovaného s odbornou starostlivosťou a škodou vzniknutou žalobcovi vychádzajúc z tohto „prejudiciálneho platného úkonu“, a jeho námietky viac neposudzoval, a tak mu znemožnil, aby uskutočnil žalobcovi patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.»*

Následne zvýraznil to, že *«Dané konanie ako celok absolútne nevykazuje znaky spravodlivosti. Rozhodnutie odvolacieho súdu je podľa názoru žalobcu bez riadneho zdôvodnenia, nepredvídateľné a s extrémnymi právnymi závermi oproti skutkovým zisteniam a vidí v ňom prvky svojvoľného postupu, s odňatím práva na súdnu ochranu nezaobieraním sa namietanými skutočnosťami pre posúdenie prejudiciálnej otázky. Žalobcovi doteraz nie je zrejmé, prečo na základe platného právneho úkonu nemôže dôjsť k škode, prečo má byť úplne iná otázka riešená v inom konaní prejudiciálnou v tomto konaní, resp. v čom*

spočívalo konanie konateľa „s odbornou starostlivosťou a záujmami spoločnosti“ pri uzatváraní inak platného úkonu - aj týmito otázkami sa odvolací súd v napadnutom rozsudku vôbec nezaoberal a rozhodnutie v tomto smere vôbec neodôvodnil, resp. po posúdení prejudiciálnej otázky sa nimi odmietal zaoberať.». V ďalšom akcentoval, že «Skutkové zistenie, že žalobca ako konateľ spoločnosti 3 mesiace po ustanovení do tejto funkcie, umožnil svojmu otcovi neplatenie nájomného, započítaním rekonštrukčných nákladov vynaložených pred cca 13 - timi rokmi (k čomu došlo uzavretím dodatku č. 3 k zmluve, ktorá inak dovtedy takéto započítanie neumožňovala - a to ani po skončení nájmu), je v extrémnom nesúlade s právnym záverom súdu! Odôvodnenie týchto namietaných skutočností absentujúcich napádané rozhodnutie a právne závery súdu v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami, majú za následok nepredvídateľné súdne rozhodnutie vykazujúce prvky svojvoľného postupu súdu v konaní; odmietanie súdu zaoberať sa ďalšími námietkami pre existenciu „prejudiciálnej otázky“ je zase porušením práva na súdnu ochranu.».

4.2 Dovolací dôvod podľa § 421 písm. b) CSP sťažovateľ vymedzil tým, že *„... rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi ešte nebola vyriešená (uvedený dôvod je daný aj tým, že súd použil nevhodnú, inú judikatúru)... V doposiaľ existujúcej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nikdy nebola riešená právna otázka, že právny úkon, ktorým by mala byť spôsobená škoda konateľom voči spoločnosti postupom v rozpore s § 135a Obch.z., by mal byť neplatný, resp. že otázka platnosti takéhoto úkonu sa stáva dokonca prejudiciálnou v konaní o náhradu škody spôsobenej porušením povinností podľa § 135a Obch. zákonníka, ktorou musí byť súd viazaný.“.*

4.3 K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 písm. a) CSP sťažovateľ poukázal na právny názor krajského súdu, ktorý vo svojom rozsudku č. k. 6 Co 300/2015-125 z 31. januára 2017 uviedol, že *„... pokiaľ už bola v občiansko-právnom konaní právoplatne vyriešená určitá otázka hmotnoprávneho charakteru účastníkov, je súd v inom konaní, v ktorom má tú istú otázku posúdiť ako prejudiciálnu, viazaný jej skorším posúdením.“,* a v tomto smere aj odkázal *„... nielen na judikatúru Najvyššieho súdu SR (citoval uznesenie NS SR sp. zn. 1 Cdo/133/2009 zo dňa 29. apríla 2010) ale aj judikatúru Ústavného súdu SR (citoval nález sp. zn. II. ÚS 349/09-36 zo dňa 20. januára 2010).“.* S právnym názorom

krajského súdu vysloveným v jeho rozsudku č. k. 6 Co 300/2015-125 z 31. januára 2017 sa sťažovateľ nestotožňuje a v naznačenom smere zdôraznil, že „*Nejde u oboch týchto konaní o rovnaké strany sporu a ani o rovnaký právny nárok*“, v dôsledku čoho nie je možné už citovanú judikatúru aplikovať na okolnosti sťažovateľovej právnej veci.

5. V podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľ proti postupu najvyššieho súdu namietol predovšetkým to, že dovolanie podal proti rozsudku krajského súdu č. k. 6 Co 300/2015-125 z 31. januára 2017 z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, „*t.j. má za to, že rozsudkom odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie sa odvolací súd pri riešení právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.*“, z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, „*t.j. má za to, že rozsudkom odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie, rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi ešte nebola vyriešená.*“ a napokon podľa § 420 písm. f) CSP, „*t.j. má za to, že rozsudkom odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie, súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.*“. Najvyšší súd pri prejednaní sťažovateľom podaného dovolania vychádzal z uznesenia veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 VCdo 2/2017 z 19. apríla 2017, ktorý judikoval, že „*... a/ kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 CSP je neprípustná, b/ ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP, c/ ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a/ až f/, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste.*“. Riadiac sa právnym názorom veľkého senátu najvyššieho súdu vysloveným v jeho uznesení sp. zn. 1 VCdo 2/2017 z 19. apríla 2017, najvyšší súd v konaní o dovolaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 142/2017 prejednal sťažovateľom podané dovolanie len z jedného ním uplatneného dôvodu, a to podľa § 420 písm. f) CSP. Týmto postupom mal najvyšší súd podľa názoru sťažovateľa porušiť jeho práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa

čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže „... zo znenia § 420 a 421 CSP nevyplýva, že by nemohla byť možná kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 CSP. Dovolateľ predsa nevie vopred predpokladať, ktorý z dôvodov prípustnosti dovolania by dovolací súd považoval za opodstatnený. Dovolateľ by mal teda uviesť iba jeden dovolací dôvod, ak ich uvedie viac, dovolací súd sa bude zaoberať preskúmaním dôvodnosti iba u jedného z týchto dôvodov podľa kritérií ktoré uviedol v citovanom rozhodnutí veľkého senátu občianskoprávneho kolégia.“.

6. Sťažovateľ v petite podanej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo navrhovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli Uznesením Najvyššieho súdu SR č.k. 3 Cdo 142/2017 zo dňa 14.9.2017 porušené.

Zrušuje Uznesenie Najvyššieho súdu SR č.k. 3 Cdo 142/2017 zo dňa 14.9.2017 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Najvyšší súd SR je povinný uhradiť navrhovateľovi trovy konania...“

7. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania. Za najvyšší súd jeho predsedníčka listom č. KP 3/2018-12 z 27. februára 2018 a právny zástupca sťažovateľa zaujal stanovisko k predmetnému vyjadreniu najvyššieho súdu listom z 8. marca 2018.

7.1 Predsedníčka najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení vyslovila názor o opodstatnenosti sťažovateľom podanej sťažnosti a porušení jeho práv. Svoj právny názor takto odôvodnila:

«1. Veľký senát bol zavedený do právneho poriadku Slovenskej republiky z dôvodu inštitucionálneho zabezpečenia princípu právnej istoty vyjadreného v čl. 2 CSP a za účelom normatívneho pokrytia prípadov, ak sa senát najvyššieho súdu mieni odkloniť od konštantnej judikatórnej línie Slovenskej republiky.

2. Veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vydal dňa 19.4.2017 pod sp. zn. 1VCdo 2/2017 rozhodnutie, v ktorom vyslovil (pre danú vec rozhodujúce), že a/

kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP a § 421 CSP je neprípustná, b/ ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP.

3. Svoje rozhodnutie odôvodnil zásadnou koncepčnou zmenou, ktorá určila dve základné úlohy, ktoré má dovolanie plniť a to: „a) nápravu najzávažnejších procesných pochybení a b) riešenie otázok zásadného právneho významu a zjednocovanie judikatúry (bod 22.1)“. Vyslovil, že dovolanie, ktoré vo všeobecnej (nekonkrétnej) rovine predstavuje procesnoprávny inštitút civilného sporového konania ako takého, je procesný nástroj zákonodarcom právne zvolený a upravený tak, aby bol spôsobilý plniť obe uvedené úlohy. To však vylúčil v konkrétnom civilnom sporovom konaní, v ktorom dovolanie môže plniť len jednu z týchto úloh. Súbežné plnenie oboch funkčných úloh dovolania v jednom (tom istom) dovolacom konaní vylúčil a zaťažil dovolateľa, aby sa po svojom náležitom zvážení rozhodol, ktorú z týchto úloh má ním podané dovolanie plniť.

3.1. Druhý dôvod rozhodnutia veľkého senátu spočíva v prísnejšej formulácii náležitosti dovolania. Nová právna úprava už nevyžaduje len to, aby bol dovolateľ, ktorý nemá právnické vzdelanie, zastúpený advokátom, ale aj to, aby už podané dovolanie bolo spísané advokátom. Zákonodarcia tým reagoval na doterajšie poznatky súdnej praxe, v ktorej sa neustále a opakovane vyskytovali dovolania, v ktorých dovolatelia vyvodzovali hypotetické dôvody prípustnosti dovolania a súbežne namietali všetky právnou úpravou predpokladané dôvody prípustnosti dovolania, pričom neraz bolo celkom zrejmé, že dovolanie nie je podané s istotou, ale len „pre istotu“. Nová práva úprava chce preto zabrániť tomu, aby boli podávané dovolania, ktoré sledujú ciele nezodpovedajúce povahe a účelu dovolacieho konania.

3.2. Tretím dôvodom, ktorým odôvodnil veľký senát svoje rozhodnutie je uplatňovať princíp hospodárnosti konania. Vyslovil názor, že tento princíp je v dovolacom konaní uprednostnený pred dispozičným princípom. Oslabenie dispozičného princípu je podľa jeho názoru dané výnimočnou povahou dovolania a účelom tohto mimoriadneho opravného prostriedku (bod 25)...

4. Rekodifikácia čiastočne zmenila koncepciu dovolania, ale úspešnosť dovolania je aj naďalej vymedzená kombinovane. Dovolanie musí spĺňať podmienky prípustnosti,

zároveň musí byť daný jeden z dovolacích dôvodov. Na rozdiel od odvolania podmienky prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 CSP (predtým § 237 OSP) sú nielen dôvodmi (podmienkami) prípustnosti, ale aj jedným / dovolacích dôvodov podľa § 431 CSP (predtým § 241 ods. 2 písm. a) OSP). Rovnaký postup posudzovania dovolania, t. j. najskôr prípustnosť, až následne dôvody dovolania, existoval aj za predchádzajúcej právnej úpravy. Nová právna úprava na tejto koncepcii teda nič nezmenila. Aj predchádzajúca právna úprava pripúšťala prípustnosť dovolania z dôvodov zmätočnosti, ako aj z iných dôvodov. Rovnako, ak dovolací súd zistil existenciu vady zmätočnosti, rozhodnutie zrušil a nesprávnym právnym posúdením sa už nezaoberal. Podľa dôvodovej správy k Civilnému sporovému poriadku „Zmena oproti doterajšej právnej úprave spočíva v tom, že otázka posúdenia odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe NS SR bude posúdená samotným dovolacím súdom, nie súdom odvolacím.“ Zásadná koncepčná zmena sa preto netýka problému kumulatívneho uplatnenie oboch dovolacích dôvodov, a preto tento dôvod nesvedčí vylúčeniu kumulácie.

4.2. Ustanovenie § 428 CSP uvádza náležitosti dovolania, ale vymedzenie podmienok prípustnosti nie je náležitosťou dovolania. Pri dôvodoch zmätočnosti, t. j. podmienkach prípustnosti podľa § 420 CSP ich dovolateľ uvádza v rámci dovolacích dôvodov, keďže sú totožné s podmienkami prípustnosti (§ 420 a § 431 CSP). Okrem toho súd je síce dôvodmi dovolania viazaný (§ 440 CSP), ale aj v dovolacom konaní platí, že súd musí skúmať ex offio podmienky konania, dovolacieho (§ 438 v spojení s § 161. t. j. väčšinu väd zmätočnosti). Súd je viazaný iba dôvodmi dovolania, nie je však viazaný vymedzením prípustnosti dovolania (pokiaľ to dovolanie nad rámec zákonných požiadaviek obsahuje). Len súd je oprávnený skúmať prípustnosť dovolania. Rámec prípustnosti dovolania tak určuje § 419 CSP, a následne § 420 až 423 CSP. Zákon stanovuje, proti ktorým rozhodnutiam je dovolanie prípustné, dovolací súd nemôže také dovolanie odmietnuť len preto, že dovolateľ prípustnosť odvodzuje z oboch v zákone vymedzených dôvodov.

4.2.1. Ustanovenie § 241 OSP týkajúce sa zastúpenia dovolateľa advokátom bolo nahradené § 428 a § 429 CSP. Najpodstatnejšia zmena však spočíva v tom, že dovolanie musí byť spísané advokátom. Dôvodom boli problémy súvisiace s postupom dovolacieho súdu v prípade, ak strana podala dovolanie bez zastúpenia advokátom. Strana musela byť poučená a vyzvaná na odstránenie tejto vady, konanie sa zbytočne predlžovalo.

Jednoznačne však zmena nesúvisela (a ani znenie zákona tomu nenasvedčuje) s povinnosťou dovolateľa už vo fáze písania dovolania zvoliť jeden z dôvodov prípustnosti.

4.3. Veľký senát ako tretí dôvod svojho rozhodnutia uviedol princíp hospodárnosti dovolacieho konania. Aj tento dôvod (tak ako predošlé dva) predstavuje v konečnom dôsledku porušenie práva na súdnu ochranu.

4.3.1. Prvoradou podmienkou dostupnosti práva na súdnu ochranu je také správanie súdu, pri ktorom sa zdrží akejkoľvek svojej činnosti, ktorou by oprávnenej osobe bez právneho dôvodu sťažoval, či dokonca maril možnosť konať pred súdom, v medziach platného právneho poriadku uplatňovať svoje hmotné aj procesné práva. (DRGONEC. J. Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax Bratislava: C. H. Beck, 2015. s. 855.)

4.3.2. EŠLP vo viacerých rozhodnutiach zaoberal právom na prístup k súdu. Napr. Rozsudok EŠLP vo veci Ashigdane proti Spojenému kráľovstvu z 28. 5. 1985, sťažnosť č. 8225/78, bod 58. uvádza: „Právo na prístup k súdu môže podliehať rôznym procesnoprávnym obmedzeniam a formalitám, no iba pri zachovaní jeho podstaty a pri rešpektovaní primeranosti obmedzenia, aby nedošlo k odopretiu práva na prístup k súdu do takej miery, že by bol narušený jeho účel. Okrem uvedených kritérií je nevyhnutné, aby konkrétne obmedzenie sledovalo legitímny cieľ; t. j. aby nebolo svojvoľné.“

4.3.3. Proti právnemu formalizmu, presadzujúc súčasne myšlienku materiálnej ochrany strany sporu sa stavia aj Ústavný súd Slovenskej republiky: „Všeobecný súd musí vykladať a používať citované ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Interpretáciou a používaním tohto ustanovenia nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP). Občianske súdne konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie (§ 3 OSP). Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými

princípami spravodlivého procesu. (Nález Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 1/02 z 26. 9. 2002).

4.3.4. V rovine civilného sporového konania sa súd dopustí porušenia princípu vyplývajúceho z článku 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ak ústavne nekonformným výkladom Civilného sporového poriadku, spočívajúcim vo vyvedení zákazu takého správania strany, ktorý nie je výslovne stanovený zákonom, a ktorý nemožno odôvodniť ani rozumnými a presvedčivými argumentmi, odoprie procesnému úkonu strany ako slobodnému prejavu jej vôle dôsledky, ktoré takýmto prejavom zamýšľala vyvolať.

4.3.5. Vyvedením zákazu kumulácie dovolacích dôvodov za uvedenej situácie dochádza nielen k porušeniu princípu, resp. zásady „čo nie je zakázané, je dovolené“, ale aj k porušeniu princípu delby moci vyplývajúceho z princípu legality a k porušeniu základného práva strany na spravodlivé súdne konanie jeho neprípustným obmedzením. Ak je totiž k dispozícii viacerô výkladov verejnoprávnej normy, treba zvoliť ten, ktorý vôbec, resp. čo najmenej zasahuje do toho ktorého základného práva či slobody (princíp „in dubio pro libertate“). Interpretácia zákona nemôže popierať zmysel a účel právnej úpravy a vo svojich dôsledkoch reštriktívne zasahovať do základných práv a slobôd, ktorých rešpektovanie je súčasťou základných princípov právneho štátu (uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II ÚS 142/2015 z 10. marca 2015). Pokiaľ Civilný sporový poriadok dáva strane k dispozícii dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, potom rozhodovanie o ňom ako aj posudzovanie splnenia predpokladov a podmienok jeho prípustnosti sa nemôže ocitnúť mimo ústavný rámec ochrany základných práv. To znamená, že dovolací súd je povinný interpretovať a aplikovať podmienky prípustnosti tohto opravného prostriedku tak, aby boli dodržané zásady práva na spravodlivý proces, t. j. aby nebolo zhoršované procesné postavenie strany, resp. jej možnosť domáhať sa využitím dovolania účinne ochrany svojho subjektívneho práva.

4.3.6. Ak teda Civilný sporový poriadok kumuláciu dôvodov prípustnosti dovolania (prípustných dovolacích dôvodov) v dovolaní výslovne nevyklučuje (nezakazuje) a pre vyvedenie takéhoto zákazu neexistujú ani rozumné a presvedčivé argumenty, potom za ústavne konformný výklad tejto otázky treba považovať taký, ktorý rešpektuje vyššie uvedené princípy, t. j. výklad, podľa ktorého je táto kumulácia prípustná. Absencia výslovného zákazu kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania nie je medzerou C. s. p., ale

naopak je zámerom zákonodarcu, aby i po zmene právnej úpravy prijatím nového procesného kódexu bola naďalej akceptovaná všeobecne uznávaná a nespochybňovaná zásada procesného práva umožňujúca účinnú ochranu subjektívnych práv, t. j. zásada o možnosti uplatňovania tejto ochrany in eventum.“

7.2 Právny zástupca sťažovateľa v liste z 8. marca 2018, ktorým reagoval na vyjadrenie predsedníčky najvyššieho súdu z 27. februára 2018, skonštatoval:

„Odporca v svojom písomnom vyjadrení v jeho závere vyslovil právny názor, že sťažovateľove namietané práva boli rozhodnutím najvyššieho súdu porušené. Uznal teda oprávnenosť podania ústavnej sťažnosti. Zároveň ústavný súd uznesením zo dňa 25.1.2018 prijal sťažnosť navrhovateľa na ďalšie konanie. Preto navrhovateľ žiada súd, aby rozhodol o nej v zmysle petitu a nálezhom vyslovil, že základné právo navrhovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo Uznesením Najvyššieho súdu SR č.k. 3 Cdo 142/2017 zo dňa 14.9.2017 porušené, zrušil napadnuté Uznesenie Najvyššieho súdu SR č.k. 3 Cdo 142/2017 zo dňa 14.9.2017, vec mu vrátil na ďalšie konanie a uložil odporcovi povinnosť uhradiť navrhovateľovi trovy konania titulom trov právneho zastúpenia...“

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou namietaného porušenia práv – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných na meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu boli porušené práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

II.

9. Najvyšší súd vo svojom uznesení sp. zn. 3 Cdo 142/2017 zo 14. septembra 2017 v podstatnom uviedol:

«5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) a zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

6. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (vid' napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

7. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitými obmedzeniami. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené

podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patri do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimku uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namieste je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014). Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch.

9. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

11. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie

odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

13. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

14. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

15. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytykávaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

16. Žalobca prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z § 420 písm. f/ CSP a zároveň z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP.

17. Z ustanovení CSP, ktoré sa vzťahujú na dovolacie konanie, nevyplýva jednoznačne, či prichádza do úvahy súbežné uplatnenie prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP, ako aj v zmysle § 421 CSP.

18. Otázka možnosti súbežného uplatnenia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle týchto ustanovení CSP bola riešená veľkým senátom občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorý v uznesení z 19. apríla 2017 sp. zn. 1 VCdo 2/2017 konštatoval, že: a/ kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 CSP je neprípustná, b/ ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP, c/ ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady

zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a/ až f/ CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste.

19. Uvedeným rozhodnutím veľkého senátu, ktoré je dostupné aj na internetovej stránke najvyššieho súdu (www.nsud.sk), sú senáty najvyššieho súdu viazané (§ 48 ods. 3 veta prvá CSP).

20. Trojčlenný senát 3 C najvyššieho súdu, riadiac sa právnymi závermi vyjadrenými v označenom rozhodnutí veľkého senátu, skúmal prípustnosť dovolania žalobcu len podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP (nezaoberal sa teda prípustnosťou jeho dovolania z hľadiska §421 ods. 1 písm. b/CSP).

21. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

21.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

21.2. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu. teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj

R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

21.3. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (1 ECdo 10/2014, 3 Cdo 146/2013).

21.4. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu treba pojem „procesný postup“ súdu vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

22. Pokiaľ žalobca v dovolaní namieta, že odvolací súd sa nevyporiadal so všetkými námietkami uvedenými v ním podanom odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie, z obsahu týchto námietok možno vyvodit', že namieta nedostatok riadneho odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Dovolací súd v tomto smere poukazuje na to, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). S tým názorom sa stotožnil aj ústavný súd (pozri rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016).

22.1. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) „inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“, zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

22.2. *V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľa, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil spôsobom priečiacim sa zákonu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.*

23. *Najvyšší súd už podľa predchádzajúcej úpravy dospel k záveru, že dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka (a v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. zakladajúcim prípustnosť dovolania) nebolo podľa predchádzajúcej právnej úpravy nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu ani po novej právnej úprave civilného sporového konania, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu.*

24. *Na podklade vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcu nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné.*

25. *Z vyššie uvedených dôvodov najvyšší súd odmietol dovolanie žalobcu podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.»*

III.

10.1 Zo zjednocujúceho stanoviska pléna ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 1/2018-22 z 25. apríla 2018 vyplýva:

„Pokiaľ sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku, ako aj § 421 Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 Civilného sporového poriadku, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Rovnako, pokiaľ sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené § 420 písm. a) až f) Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“

10.2 Svoj názor ústavný súd zdôvodnil takto:

«12. Veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (ďalej aj „veľký senát“) vo svojom uznesení sp. zn. 1 VCdo 2/2017 z 19. apríla 2017 vyslovil právny názor, podľa ktorého je kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP a § 421 CSP neprípustná. Ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP. Ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a) až f) CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste.

Veľký senát pri riešení otázky, či prípustnosť dovolania možno vyvodzovať popri sebe z § 420 CSP a z § 421 CSP využil interpretačné pravidlo zakotvené v čl. 4 ods. 2 CSP, ktorý upravuje, ako má súd postupovať v prípade, ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia zákona ani na základe analógie. Podľa tohto článku súd prejedná a rozhodne právnu vec podľa normy, ktorú by zvolil, ak by bol

sám zákonodarcom, a to s prihliadnutím na princípy všeobecnej spravodlivosti a princípy, na ktorých spočíva tento zákon, tak, aby výsledkom bolo rozumné usporiadanie procesných vzťahov zohľadňujúce stav a poznatky právnej náuky a ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít.

Pri formulovaní svojho právneho názoru vychádzal najvyšší súd z toho, že právna úprava dovolania a dovolacieho konania prešla prijatím nového procesného kódexu Civilného sporového poriadku zásadnou koncepčnou zmenou. Na základe teoretických úvah, doterajších skúseností súdnej praxe a na základe rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva boli určené dve základné úlohy, ktoré má dovolanie plniť. Prvá úloha spočíva v náprave najzávažnejších procesných pochybení a druhá v riešení otázok zásadného právneho významu. Podľa názoru veľkého senátu je dovolanie upravené tak, aby bolo spôsobilé plniť obe tieto úlohy. To však neplatí v konkrétnom civilnom sporovom konaní, kde môže dovolanie plniť vždy len jednu z vymedzených úloh. Súbežné plnenie oboch týchto úloh v jednom dovolacom konaní je podľa názoru veľkého senátu vylúčené a je preto na dovolateľovi, aby sa rozhodol, ktorú z týchto úloh má ním podané dovolanie plniť.

Veľký senát poukázal tiež na sprísnenú úpravu náležitostí dovolania, ktorá okrem iného vyžaduje, aby bol dovolateľ, ktorý nemá právnické vzdelanie, v dovolacom konaní zastúpený advokátom, ale aby už samotné dovolanie bolo spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). Zákonodarca tým reagoval na poznatky doterajšej súdnej praxe, v ktorej sa neustále vyskytovali dovolania, v ktorých dovolatelia vyvodzovali hypotetické dôvody prípustnosti dovolania a súbežne namietali všetky právnou úpravou predpokladané dôvody prípustnosti dovolania, pričom neraz bolo zrejmé, že dovolanie nie je podávané s istotou, ale len „pre istotu“. Nová právna úprava chce preto zabrániť tomu, aby boli podávané dovolania, ktoré sledujú ciele nezodpovedajúce povahe a účelu dovolacieho konania.

Ďalším argumentom, ktorý veľký senát použil v rámci zdôvodnenia svojho právneho názoru, je princíp hospodárnosti konania, ktorý stavia nad dispozičný princíp, keď uvádza, že dispozičný princíp sa v dovolacom konaní výrazne oslabuje v prospech princípu procesnej ekonómie.

13. I. senát ústavného súdu rozhodujúci vo veci sp. zn. I. ÚS 643/2017 sa s vysloveným právnym názorom veľkého senátu nestotožňuje a konštatuje, že v dovolacom

konaní je *de lege lata* prípustná kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP a ustanovenia § 421 ods. 1 CSP.

14. V normatívnych ustanoveniach CSP (§ 419 až § 423) sú uvedené podmienky, za splnenia ktorých je dovolanie prípustné. Ustanovenia § 420 až § 423 CSP upravujú prípustný predmet dovolania. Ustanovenie § 420 CSP taxatívne vymedzuje prvú skupinu podmienok prípustnosti dovolania, tzv. dôvody zmätočnosti a v ustanovení § 421 CSP je upravená druhá skupina podmienok prípustnosti, ktoré tvoria prípady, v ktorých ide o otázky zásadného právneho významu. Z textu zákona vyplýva, že pri vymedzení podmienky prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 CSP je možné dovolanie odôvodniť iba taxatívne uvedenými vadami zmätočnosti uvedenými v tomto ustanovení a pri dovolaní prípustnom podľa ustanovenia § 421 CSP je možné podľa § 432 CSP ako dovolací dôvod namietať iba nesprávne právne posúdenie veci.

15. Z uvedeného vyplýva, že rekodifikácia síce zmenila koncepciu dovolania, ale úspešnosť dovolania je aj naďalej vymedzená kombinovane. Dovolanie musí aj naďalej spĺňať podmienky prípustnosti a zároveň musí byť daný jeden z dovolacích dôvodov. Rovnaký postup pri posudzovaní dovolania sa uplatňoval aj za predchádzajúcej právnej úpravy, a teda v tomto smere nová právna úprava na tejto koncepcii nič nezmenila.

16. Zo žiadneho zákonného ustanovenia CSP nevyplýva obmedzenie, ktoré by čo i len naznačovalo, že proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné dovolanie z dôvodu podľa § 420 CSP, ako aj podľa § 421 CSP, by uplatnenie niektorého dôvodu prípustnosti dovolania vylučovalo alebo podmieňovalo možnosť uplatniť aj iný dovolací dôvod. Možno konštatovať, že § 420 CSP zakladá samostatne prípustnosť dovolania a rovnako samostatne zakladá prípustnosť dovolania aj § 421 CSP. Zákon medzi nimi neupravuje žiadnu súvislosť, a to ani podmieňujúcu, ani vylučujúcu. Právna úprava je v tomto smere jasná a jednoznačná. Neexistuje preto dôvod, prečo by mal súd pri rozhodovaní postupovať podľa čl. 4 ods. 2 CSP. Nakoniec, zmyslom tohto ustanovenia je určiť taký postup, aby súd nemusel stranu pri rozhodovaní odmietnuť (zákaz odmietnutia spravodlivosti) a v prípade pochybností rozhodnúť pozitívne. Aplikáciou tohto ustanovenia spôsobom, ako to vykonal veľký senát, by došlo k presne opačnému efektu.

17. Je ústavne (ale i zákonne, pozn.) neakceptovateľný taký postup, ktorým by bol dovolateľ nútený vybrať si len jeden z dôvodov prípustnosti dovolania napriek reálnej

existencii viacerých dôvodov prípustnosti dovolania. Týmto postupom by bola *de facto* rozhodovacia činnosť súdu delegovaná na dovolateľa, resp. advokáta, čo je neprípustné. Právne posúdenie prípustnosti opravného prostriedku a aplikácia práva na konkrétny prípad je úlohou (dovolacieho) súdu.

18. Z právnej úpravy CSP, ktorá neukladá dovolateľovi povinnosť podať dovolanie len z jedného dôvodu prípustnosti, možno vyvodiť záver, že dovolateľ môže podať dovolanie kumulatívne z oboch dôvodov prípustnosti (§ 420, § 421 CSP). Absenciu zakotvenia zákazu kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania v právnej úprave hodnotí ústavný súd ako zámer zákonodarcu, ktorý je možné zmeniť iba (opäť) zákonom, a nie názorom *de lege ferenda*.

19. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na čl. 2 ods. 3 ústavy, podľa ktorého každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

V zmysle čl. 3 ods. 2 CSP výklad tohto zákona nesmie protirečiť tomu, čo je v jeho slovách a vetách jasné a nepochybné.

Ak veľký senát zužuje viaceré uplatnené dôvody prípustnosti dovolania len na jeden z nich, a to ten, ktorý je v zákone uvedený na prednejšom mieste, jeho výklad protirečí nielen jasnému textu zákona, ale súčasne aj základnému princípu, na ktorom CSP spočíva (čl. 3 ods. 2 CSP).

20. Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu (nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 1/02).

21. Ústavný súd považuje zmenenú koncepciu dovolania spočívajúcu v sprísnení podmienok upravujúcich odôvodnenie dovolania (§ 431 až § 433 CSP), v obmedzení dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci len na prípady zásadného právneho významu (§ 421 ods. 1 CSP), v spísaní dovolania kvalifikovanou osobou (§ 429 ods. 1 CSP), vo zvýšení limitu pre prípustnosť dovolania z trojnásobku na desaťnásobok minimálnej mzdy (§ 422 ods. 1 písm. a) CSP) za – pre tento čas – dostatočnú záruku pred zneužitím dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku.

22. Prvoradou podmienkou dostupnosti práva na súdnu ochranu je také správanie súdu, pri ktorom sa zdrží akejkolvek svojej činnosti, ktorou by oprávnenej osobe bez právneho dôvodu sťažoval, či dokonca maril možnosť konať pred súdom, v medziach platného právneho poriadku uplatňovať svoje hmotné aj procesné práva. (Drgonec, J. Ústava Slovenskej republiky. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 855).

„Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces.“ (nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 875/2016 z 28. februára 2017).

„*Bolo by nemysliteľné, aby článok 6 ods. 1 dohovoru detailne popisoval procesné záruky poskytované stranám prebiehajúceho sporu a aby primárne nechránil to, čo samo osebe umožňuje mať prospech práve z týchto záruk, teda prístup k súdu. Zásady spravodlivosti, verejnosti a rýchlosti súdneho konania totiž nemajú žiadnu hodnotu, ak žiadne konanie neprebieha. Ak zhrnieme tieto vyslovené úvahy, dospejeme k záveru, že právo na prístup k súdu tvorí esenciálny prvok práva na spravodlivý proces.*“ (rozsudok ESLP vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 – 36).

Existencia práva na prístup k súdu akceptuje aj právna doktrína, ktorá uvádza, že ak hlavným zmyslom a účelom čl. 6 ods. 1 dohovoru je dosiahnutie spravodlivého procesu, potom by bolo priamo v rozpore s tým zabránenie vôbec vzniku súdneho procesu. Zamedzením prístupu k súdu by sa vlastne nemohol naplniť ani hlavný zmysel (účel) práva na spravodlivý súdny proces, ktorým je súdna ochrana práva. V tomto zmysle potom právo na spravodlivý proces obsahuje dve integrálne súčasti, ktoré sú vzájomne späté a podmienené, a to právo na prístup k súdu a právo na spravodlivé súdne konanie (Svák, J. Ochrana ľudských práv v troch zväzkoch. II. zväzok. Bratislava : EUROKÓDEX, s. r. o., Paneurópska vysoká škola, 2011. s. 10).

„*Právo na prístup k súdu môže podliehať rôznym procesnoprávnym obmedzeniam a formalitám, avšak iba pri zachovaní jeho podstaty a pri rešpektovaní primeranosti obmedzenia, aby nedošlo k odopretiu práva na prístup k súdu do takej miery, že by bol narušený jeho účel. Okrem uvedených kritérií je nevyhnutné, aby konkrétne obmedzenie sledovalo legitímny cieľ, t. j. aby nebolo svojvoľné*“ (rozsudok ESLP vo veci Ashigdane proti Spojenému kráľovstvu z 28. 5. 1985, sťažnosť č. 8225/78, bod 58).

23. Ak veľký senát generálne vylúčil súbežné uplatnenie dôvodov prípustnosti dovolania a pre takéto vylúčenie neexistujú rozumné a presvedčivé argumenty, odňal tým právo dovolateľovi na prístup k súdu a porušil zásadu zákazu *denegatio iustitiae*.»

IV.

11. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

12. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

13. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

14. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

15. Článok 6 ods. 1 dohovoru každému zaručuje právo podať žalobu o uplatnenie svojich občianskych práv a záväzkov na súde a pod tento článok spadá tiež právomoc súdov rozhodnúť o oprávnenosti trestného obvinenia proti konkrétnej osobe. Takto interpretovaný článok zahŕňa právo na súd, do ktorého patrí právo na prístup k súdu. Tým je dané, že tento článok zaručuje každému právo na to, aby svoju vec týkajúcu sa občianskych práv a záväzkov mohol nechať predložiť súdu. V tomto smere toto ustanovenie zakotvuje „právo na súd“, ktorého je právo na prístup k súdu (teda právo zahájiť konanie pred súdom) len jedným z jeho aspektov (Golder proti Spojenému kráľovstvu). Uvedené platí *mutatis mutandis* aj o práve zahájiť dovolacie konanie. K nemu sa pridávajú záruky ustanovené čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o organizáciu a zloženie súdu a vedenie konania. To všetko v súhrne zakladá právo na spravodlivé prerokovanie veci (rozhodnutie Európskeho súdu

pre ľudské práva z 21. 2. 1975, séria A, č. 18, s. 18, bod 36). Právo na spravodlivé prerokovanie vecí zahŕňa v sebe princíp rovnosti zbraní, princíp kontradiktórnosti konania, právo byť prítomný na pojednávaní, právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia a iné požiadavky spravodlivého procesu (III. ÚS 199/08).

16. Ústavný súd vo svojej judikatúre stabilne uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu (IV. ÚS 186/07, PL. ÚS 15/98, II. ÚS 148/06), z ktorej okrem iného vyplýva, že „v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd.“ (II. ÚS 148/06, IV. ÚS 186/07). Ústavný súd pri posudzovaní konkrétnych prípadov nesmie opomíňať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07).

17. Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

18. K výkladu právnych predpisov v generálnej rovine ústavný súd už judikoval, že „Výklad právneho predpisu nesmie obmedzovať, resp. brániť v reálnom uplatnení základného práva. Medzera v právnej úprave nemôže mať za následok porušenie základného práva sťažovateľa garantovaného v ústave. V takomto prípade je potrebné použiť taký výklad, ktorý by základné právo nielenže neporušoval, ale naopak, garantoval“ (II. ÚS 31/04), pričom vo vzťahu k aplikácii čl. 152 ods. 4 ústavy uviedol, že „V situácii, keď právnu normu možno vysvetľovať dvomi spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s ústavou a medzinárodnými dohovormi podľa čl. 11 ústavy a druhý výklad je s nimi v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4)“ (PL. ÚS 15/1998), ako aj konštatoval, že „všeobecné výkladové pravidlo uvedené v čl. 152 ods. 4 ústavy je možné uplatniť iba u všeobecne záväzných právnych predpisov

s právnou silou nižšou ako ústava sama“ (I. ÚS 30/1999). Článkom 152 ods. 4 ústavy sa vytvára právny základ pre pravidlo „Zákony sa vysvetľujú pomocou ústavy. Ústava sa nevysvetľuje pomocou zákonov s výnimkou vzťahov, v ktorých ústava výslovne odkazuje na podrobnejšiu úpravu zákonom.“ (DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky – komentár*. Druhé prepracované vydanie. Šamorín : Heuréka, 2007, s. 1143).

Inými slovami, „K prvkom implikovaným v ústavnom princípe právneho štátu sa radí taká interpretácia a aplikácia práva, pri ktorej sa okrem formálnych znakov právnej úpravy rešpektuje aj obsah právnej úpravy. Identifikácia obsahu právnej úpravy by sa mala začať určením účelu právnej normy.“ (DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky – komentár*. Druhé prepracované vydanie. Šamorín : Heuréka, 2007, s. 16).

19. «Ustanovenie čl. 152 ods. 4 má povahu generálneho príkazu adresovaného všetkým subjektom, ktoré vo svojej činnosti interpretujú a aplikujú pramene práva. Toto ustanovenie neurčuje subjekty, ktoré sa pri výklade a uplatnení všeobecne záväzných právnych predpisov majú správať podľa čl. 152 ods. 4... V právnom štáte možno rozumne očakávať a vyžadovať, aby orgány štátu, rovnako ako všetky ostatné orgány verejnej moci, ale aj subjekty súkromného práva (fyzické osoby a právnické osoby) pri výklade a uplatnení všeobecne záväzného právneho predpisu postupovali v súlade s ústavou. Preto príkaz čl. 152 ods. 4 zaväzuje každého, subjekty verejného aj súkromného práva... príkaz čl. 152 ods. 4 zakladá povinnosť orgánov verejnej moci postupovať podľa čl. 152 ods. 4 ex offio. Predpokladom uplatnenia čl. 152 ods. 4 v činnosti orgánu verejnej moci teda nie je „uplatnenie nároku“ oprávnenou osobou s voliteľnými právnymi účinkami, pri ktorých ten, kto požiada, aby sa voči nemu konalo v súlade s čl. 152 ods. 4, má právo vyžadovať dodržanie ústavného príkazu, kým ten, kto výslovne nepožiada o rešpektovanie príkazu čl. 152 ods. 4 ústavy, nezíska oprávnenie na postup podľa čl. 152 ods. 4 ústavy.» (DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky – komentár*. Druhé prepracované vydanie. Šamorín : Heuréka, 2007, s. 1144).

20. S poukazom na už uvedené ústavný súd v zhode s vyjadrením predsedníčky najvyššieho súdu (bod 7.1) konštatuje, že aplikovanie právneho názoru veľkého senátu v jeho uznesení sp. zn. 1 VCdo 2/2017 z 19. apríla 2017 o neprípustnosti kumulácie

dôvodov prípustnosti dovolania so zámerom (cieľom) uskutočniť, či už nápravu najzávažnejších procesných pochybení, riešenie otázok zásadného právneho významu a zjednocovanie judikatúry, prísnejšiu formuláciu náležitostí dovolania, uplatňovanie princípu hospodárnosti konania, teda takého zámeru (cieľa), ktorý bol východiskom pre vyslovenie neprípustnosti kumulácie dovolacích dôvodov veľkým senátom, vedie k porušeniu základného práva na spravodlivé súdne konanie z dôvodu jeho nedôvodného obmedzenia, keďže po zmene právnej úpravy prijatím nového procesného kódexu (Civilného sporového poriadku) zjavne nebolo v tejto otázke zámerom zákonodarcu (či už úmyselným alebo neúmyselným vynechaním normy zakazujúcej kumuláciu dovolacích dôvodov) oslabiť zásadu procesného práva umožňujúcu účinnú ochranu subjektívnych práv strán sporu, čo znamená, že dovolací súd je povinný interpretovať a aplikovať podmienky prípustnosti tohto opravného prostriedku tak, aby boli dodržané zásady práva na spravodlivý proces, t. j. aby nebolo zhoršované procesné postavenie strany, resp. jej možnosť domáhať sa využitím dovolania účinne ochrany svojho subjektívneho práva.

21. Ústavný súd, majúc na zreteli zjednocujúce stanovisko pléna č. k. PLz. ÚS 1/2018-22 z 25. apríla 2018 (bod 10) a svoje východiská (body 16 až 20), stotožňuje sa s argumentačnými námietkami sťažovateľa (bod 5), ktoré vo svojom vyjadrení z 27. februára 2018 (bod 7.1) v zásade akceptovala aj predsedníčka najvyššieho súdu, a konštatuje, že najvyšší súd, rozhodujúc o sťažovateľom podanom dovolaní, postupoval reštriktívne a nevykonal ústavne súladný výklad príslušných ustanovení § 420 a § 421 CSP, keď ho preskúmal len z jedného ním uplatneného dôvodu, a to podľa § 420 písm. f) CSP, a nie aj z ďalších sťažovateľom uplatnených dovolacích dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, čím porušil sťažovateľom označené základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na uvedené rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

22. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli

porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie. Vzhľadom na uvedené rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto nálezu.

23. Ústavný súd, postupujúc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, rozhodol o zrušení uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 142/2017 zo 14. septembra 2017 a vrátení veci na ďalšie konanie, riadiac sa princípom sebaobmedzenia a zdržanlivosti (PL. ÚS 3/09, I. ÚS 76/2011, PL. ÚS 95/2011), nepovažoval za vhodné ani za účelné zaoberať sa ďalšími sťažovateľom uplatnenými námietkami (bod 4), keďže o týchto bude opätovne konať a rozhodovať najvyšší súd, ktorý bude v ďalšom konaní viazaný právnym názorom ústavného súdu, t. j. z dôvodu ochrany subjektívnych práv dovolateľa bude musieť preskúmať aj jeho ďalšie dovolacie dôvody (bod 4).

24.1 Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

24.2 Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2017, a to z prevzatia a prípravy zastupovania a z písomného podania sťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2017 šestina z výpočtového základu zo sumy 884 €, čo činí za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 147,33 € a režijný paušál v sume 8,84 €, v celkovej sume 312,34 €. Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako

to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu. Písomné vyjadrenie právneho zástupcu z 8. marca 2018 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

25. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. mája 2018